JAVASCHE COURANT. No. 51.

ZATURDAG den 26sten April 1828.

OFFICIEEL GEDEELTE.

(Besluit van Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal, van den 23sten april 1828 no. 32.)

IN NAAM DES KONINGS.

De Kommissaris Generaal over Nederlandsch Indie;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Met alteratie van art. 14 van het reglement op de heffing der inkomende en uitgaande regten op *Java* en *Madura*, de dato 28 augustus 1818 (staatsblad no. 58), te verklaren, zoo als geschiedt bij deze, dat voortaan de betaling der inkomende en uitgaande regten op *Java* en *Madura* zal kunnen geschieden, ter keuze der belanghebbenden, het zij geheel in *zilveren munt*, het zij geheel in billetten van de *Javasche Bank*.

Afschrift, enz.

BUITENZORG, *den 23sten april 1828.*

LD. Burggraaf DU BUS DE GISIGNIES.

IN-OFFICIEEL GEDEELTE.

Vervolg van het Rapport van de Hoofd. Kommissie van Landbouw aan Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal, van den 31sten maart 1828.

Katoenteelt.

In het Regentschap *Damak*, in het Samarangsche gelegen, zijn 4 jonken land in gereedheid gebragt, om daarop *Bourbonsch* katoen te teelen; echter zal het moeijelijk wezen om een genoegzaam getal pitten dadelijk daarvoor te erlangen, alzoo eene plantagie van dat katoen soort, in *Grobogan* bestaande, door de muitelingen vernield is, en weinige Bourbonsche katoenboomen op Java gevonden worden; — wij zullen echter de sub-kommissie aan pitten trachten te helpen, en ten einde op eene andere wijze daarin dadelijk te voorzien, hebben wij eene partij *Balinesche* katoen pitten aan haar gezonden, zoo als zulks mede door ons heeft plaats gehad aan die van *Batavia*; en door den resident van *Bezoekie*, aan de sub-kommissien van *Pekalongang* en van *Passaroeang*, welke ook reeds eene hoeveelheid bekomen hebben.

Het *Balinesche* katoen overtreft dat van *Java*, halende op de markten meer in prijs.

Een gelijk gunstig verschil bestaat er tusschen dat soort, met het Palembangsche, dat mede minder geacht wordt.

De heer *Crawfurd* vermeent in zijne belangvolle Historie van den *Indischen Archipel*, dat het *Balinesche* katoen daarom veel beter is dan het Javasche, om dat hetzelve te *Balie* op drooge en te Java doorgaans in lage velden geteeld wordt; doch andere redenen moeten het verschil in de hoedanigheid veroorzaken, daar het Palembangsche katoen ook op droog land wordt voortgebragt, en zoo als gezegd, echter dat van Balie, welk eiland voor onvruchtbaarder gehouden wordt, niet evenaart; het katoen behoeft welligt eenen ziltachtigen grond, zoo als de klapperboom; wij hebben de sub-kommissie van landbouw te Batavia daarop attent gemaakt, bij het bedeelen van pitten.

Voor dat wij de eer hadden van Uwe Excellentie een monster lijnwaad te ontvangen van hier op Java geteeld *Fernambucco* katoen vervaardigd, had ons de kommissie, benoemd bij besluit van den 4den augustus 1826 no. 1, reeds opmerkzaam gemaakt op de deugd van dat katoen; zij merkte ook op, gelijk de heer *Verploegh*, waarnemend resident van Bezoekie, bij zijne nota doet, dat het Fernambucco katoen bij groote hoeveelheden tot in China wordt aangebragt; dit alleen bewijst reeds deszelfs waarde en *goedkoopen voortbreng in den zuiveren staat*; zonder hetwelk de verre overvoer niet ware te bestrijden.

Geen katoen soort is aan ons bekend, dat zich ligter van de pitten laat ontdoen, daar die zamengekleefd op eene rol in de vrucht zitten, terwijl ze in vele andere katoenen verspreid, geheel verward en vasthoudender zijn. Als men nagaat dat *één man slechts weinige ponden Javasche en andere ruwe katoen soorten per dag van de pitten kan zuiveren*, en dat hier door zulke soorten *te duur* te staan komen, om, met genoegzaam voordeel, ver buiten 's lands verzonden te worden; benevens dat de Fernambucco katoenboom tot op 7 à 8 jaar produceert, dan zal men tot het denkbeeld moeten overhellen, dat hij boven *andere bekende plantsoenen verdient gecultiveerd te worden*; doch het schijnt ons vooraf noodzakelijk te weten, of de gedachte boom niet meer dan de andere katoen boomen of heesters aan misgewas op *Java* onderhevig is, het zij door het weder, het zij door den grond veroorzaakt. Het Bourbonsche katoen, bij voorbeeld, is op *Java* onderhevig aan vernieling door insecten.

Een monster daarvan, door den heer *Teissere* geteeld, en tot draden gesponnen, is door de Factorij der Handel Maatschappij superieur geacht aan dat, hetwelk op den Moedergrond zelven wordt voortgebragt, zoo dat het jammer is, dat men niet altijd zeker is van een product dat voor het beste gehouden wordt van alle katoen soorten.

Het Bengaalsche katoen is weder aan verharding der vrucht, door vele regens, blootgesteld. — Daarbij wordt de draad van het katoen dikwerf korter, wanneer men hetzelve in vreemde landen voortbrengt.

Wij hebben derhalve de verschillende sub-kommissien van landbouw op Java verzocht, om elk in den zijnen, tot eene groote proef, eenen aanplant te doen bewerkstelligen van 10,000 Fernambucco katoenboomen, waartoe denkelijk voldoende pitten kunnen worden opgezameld. Wij hopen echter het beste resultaat door de *overeenkomst van het luchtgestel van Brazilie en van Java*, en door de milde en doeltreffende maatregelen, door Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning genomen, waarvan wij later zullen melding maken.

Eindelijk hebben genomen proeven bewezen, dat de kapas van *Boetong* (een eiland digt bij Makasser liggende) op Java eene betere soort voortbrengt zelfs dan het Balinesche is; en in stede van, zoo als die, een jaar plantsoen te wezen, dragt dezelve binnen het jaar, gedurende 7 à 8 jaren, en jaarlijks meer dan de katoen struik. Daarbij kan men den boom, als hij onvruchtbaar geworden is, door afkapping op nieuw doen produceren; ook ontdoet zich het *Boetongsche* katoen ligter van de pitten; dan dat der struiken, waarin dezelve verward liggen en zich zeer vast houden. Behalve de uitdeelingen van pitten van die soort (waarvan echter maar eenige plantjes zijn voortgekomen, om dat het zaad te oud was) verwachten wij er van Makasser, hebbende aan den Gouverneur van dat etablissement om eene goede hoeveelheid verzocht.

Het *nangkijn* katoen, waarvan de boom zich in de residentie Batavia begint te verspreiden, zal ook in den vervolge onze aandacht tot zich trekken.

Het product er van is hier hooger van kleur, dan het nangkijn linnen dat uit China wordt aangebragt, hetwelk echter niet ligt aan verbastering van het katoen; want de draad van genoemd lijnwaad wordt van nangkijn en wit katoen onder elkander gesponnen, en verkrijgt daardoor de *ligt geele* kleur.

Wij vermeenen niet te veel proeven te kunnen doen plaats hebben met het teelen van de verschillende soorten van vreemde producten, om dat de uitslag het best zal aanduiden, aan welk de voorkeur toekomt; daar als men de cultuur wilde invoeren van de verschillende soorten van producten, men gestadig bij proeven zoude blijven, in stede van den voortbreng der beste, met verwerping van de slechtste soorten, uittebreiden. En vooral zijn de proeven met de vreemde katoen soorten raadzaam, om dat er zijn, die, zoo als gezegd is, aan misgewassen en vermindering der hoedanigheid van het product onderhevig zijn.

Ceilonsche kaneel.

Voor zoo verre de ontvangene berigten loopen, groeit deze precieuse boom allerwege in deze residentie, waar men denzelven geplant heeft, ten zij in vaste roode klei. De verscheidene honderden, welke Uwe Excellentie heeft doen uitdeelen, van die, welke in den plantentuin te Buitenzorg bestaan, zijn met weinig uitzondering voortgekomen, en groeijen weeldrig op; wij hebben echter de opmerking gemaakt, dat zij de vochtigheid beminnen, welke ook in Ceijlon voor hen in ruime mate bestaat, daar de 6 à 700 boomen, welke ons lid *van den Berg* bezit (gedeeltelijk door de uitdeeling van wege Uwe Excellentie en door het bekomen van planten uit de vrucht van twee oude boomen) en die hij in een terrein geplant heeft, dat hij in de drooge mousson van tijd tot tijd uit zijne waterleidingen laat besproeijen, bij verre de boomen overtreffen van denzelfden ouderdom, in den plantentuin te Buitenzorg, daar, waar de bewatering *geen* plaats kan vinden; — zijnde die van den heer *van den Berg* aanmerkelijk hooger, breeder en, als het mogelijk ware fleuriger. Deze opmerking schijnt te meer gegrond 1e. Om dat die kaneelboomen in den plaatentuin, aan welke men water kan doen toevloeijen, zich even gunstig boven die op hoogen grond onderscheiden, zoo als dit met die van den heer *van den Berg* het geval is. En 2e. Daar er op beide plaatsen geen verschil in den grond en het luchtgestel schijnt te bestaan.

Wij [illegible] in [illegible] hebben, en daar waar men het water door de plantagien kan leiden.

Wij gelooven ook niet dat de kaneel-boom, bij zulke keus van grond, minder goede kaneel zal geven, om dat dezelve meerder de jonge loten zal uitschieten, van welke men op *Ceijlon* de kaneel maakt; en waardoor men minder moeite met het schillen van den bast zal hebben, dan wanneer men meer houtachtige takken daartoe neemt; want dan toch is de buiten schil en de kaneel bast zelve meer vasthoudend.

Indien wij wel onderrigt zijn, worden de boomen te *Ceijlon*, met het derde jaar, kort bij den grond afgekapt, om dezelve jonge loten te doen uitschieten, waarvan men na verloop van een jaar de kaneel verzamelt. De proef, die daarvan te *Buitenzorg* genomen is, heeft zeer wel aan de verwachting beantwoord. De nieuwe uitloting geschiedt met zulk eene kracht, dat men weldra den boom met even veel hout ziet beladen, als dezelve voor de afkapping had, zoo dat dit vereischte niet ontmoedigend voor den planter kan wezen.

De plantentuin van *Buitenzorg* biedt de schoonste vooruitzigten aan om een overgroot getal planten te vormen van het 30 à 40 tal vruchtdragende boomen, welke met [illegible] beladen zijn; van de 400 van ruim twee jaren [illegible] dat reeds bijna boomen zijn; en van een [illegible] jonge planten, die van pitten zijn [illegible]. Wij vernemen daarom met genoegen, dat Uwe [illegible] bevelen

gegeven heeft, om een nieuw terrein voor eene groote kweekerij in gereedheid te brengen, en planten uit pitten en door afzetsels te vormen. Afzetsels hebben het groote voordeel van spoediger en krachtiger te groeijen en eerder vruchten te dragen, blijkens de jonge boomen, die nu slechts vier jaren oud en tot 25 voeten hoogte en evenredige uitspruiting hebben en met vruchten overladen zijn. Volgens de opgaaf van den Hortulanus van den tuin, kan dezelve binnen een paar maanden eene duizend afzetsels maken, en zoo veel planten bekomen van de vruchten, als men benoodigd zal zijn. Ook van onzentwege hebben wij geene moeite gespaard, om plantjes te bekomen van eenige groote vruchtdragende Ceijlonsche kaneel-boomen in deze benedenlanden bestaande; een 3000 tal pitten zijn daartoe hier geplant, of verzonden aan de verschillende kommissien van landbouw, en een 300 tal plantjes aan particulieren afgegeven, zijnde echter om meer dan 10,000 verzoek gedaan. De evengenoemde boomen zijn echter zoo verspreid en buiten acht gelaten, dat het moeijelijk geweest is, dezelve optesporen. Wij hebben daarom vele oude pitten bekomen; de reden dat er weinig van opgekomen zijn. De jonge plant behoeft minder zorg en is gemakkelijker uit de kweekerijen te verplanten dan de jonge notenmuscaat, en voor [illegible] plant; zelfs lijdt zij weinig door den drop van boomen, hetwelk van de andere en van verdere teedere planten zoo vele doet kwijnen en uitsterven. Eene beschutting van een atappen dak is het raadzaamste, en geeft geene groote moeite noch kosten, daar men de jonge plantjes op 3 à 4 duim van elkander plaatsen en dus op eenige beddingen er duizende op kweeken kan.

Het product van eenige boomen in deze residentie was werkelijk inferieur aan de eerste soort der Ceijlonsche kaneel, doch is dit denkelijk noch aan den grond noch aan de luchtstreek te wijten, maar voornamelijk aan den ouderdom van de boomen, waarvan de kaneel geschild is; zijnde dezelve bij de 30 jaren oud. En misschien ook komt zulks, om dat het schillen, waarvan de hoedanigheid veel moet afhangen, niet vaar vereisch heeft plaats gehad, want te Ceijlon wordt men voor dit werk opgeleid. Voorts kan de oorzaak nog wezen, dat de boomen of zware takken niet afgekapt worden, tot het bekomen van lange loten, welke de goede kaneel geven. Wij vinden, tot staving van de eerste bedenking, in *Valentijn's oud en nieuw Oost Indie, dat te Ceijlon geene* boomen *boven 20 jaren ouderdom goede kaneel geven en men dezelve boven dien tijd niet meer schilt.* Dan welligt ware het als dan nog raadzaam, om den boom kort bij den grond aftekappen, zoo al voor vele boomen goede gevolgen heeft.

Javasche kaneel.

Java levert, *buiten de cassia*, ook nog eene vrij goede soort van wilde kaneel, en dit product vormt in het Cheribonsche in het bijzonder *een niet onaanmerkelijken tak van handel.*

Daar de arbeid tot verkrijging van het product van den Ceijlonschen kaneelboom niet veel moeijelijker kan wezen, dan van [illegible], en men toch [illegible] om door denzelfden arbeid een oneindig meer waarde hebbend voortbrengsel te verwerven, daar de *wilde* kaneel met *stuivers* en Ceijlonsche kaneel met *guldens* het pond betaald wordt, kan men, bij voorbeeld in het Cheribonsche, de meeste geneigdheid bij de zeer talrijke bevolking van die vruchtbare residentie veronderstellen, tot het opkweeken van den Ceijlonschen kaneel-boom en het vergaderen van deszelfs duren binnenschors.

Notenmuskaat.

Deze boomen vindt men op Java nog niet in plantagien, doch slechts in tuinen van particulieren, waar dezelve goed groeijen en dragen.

Wij mogten ons echter verheugen bij eene opname van 's lands plantentuin te Buitenzorg door het bezigtigen van meer dan 150 noten muscaat-boomen, welke reeds gebloeid en gedeeltelijk vruchten gedragen hebben; en van een honderd tal boompjes van twee en drie jaren oud, die van deze voortgeteeld zijn. Er bestaan dus alleen daardoor reeds middelen, om groote hoeveelheden planten te verkrijgen.

Door de gegevene bevelen van Uwe Excellentie, om de vermenigvuldiging zoo veel mogelijk te betrachten, en niet minder door de ruime ontbieding door het Gouvernement van planten en noten, in [illegible] gelegd, uit de Molukkos en van Benkoelen; hetwelk ook door enkele particulieren gedaan wordt;—benevens door het vrij aanmerkelijk getal boomen in deze residentie bestaande; en door de neiging van alle landbezitters om den noten muskaat-boom te bezitten en te cultiveren, mogen wij verwachten, dat men op Java weldra groote aanplantingen van noten muskaat-boomen zal zien plaats vinden. Wij gelooven echter, dat het, tot eene *spoedige* bereiking van dat doel, raadzaam is, om steeds ontbiedingen uit de Molukkos te doen, daar de navraag naar planten zeer groot zal worden, en men die dien te bevredigen. De jonge plantjes worden door sommige particulieren te duur verkocht, dan dat men zich alhier in groote hoeveelheden daarvan zoude kunnen voorzien, hoe voordeel gevend de noten muskaat-boom op Java ook moge wezen, daar deszelfs rijke bodem geen mist behoeft, zoo als die van het onvruchtbaar *Benkoelen*, waar het voedsel daarenboven zoo zeer veel duurder dan te Java is, en men nogtans gedurende *30 jaren* met de cultuur er van blijft volharden; eene vergelijking, die voor de landbezitters van *Java* eene zeer aanmoedigende gevolgtrekking oplevert.

Het bewijs te Buitenzorg, dat de boomen, die aan het stroomend water staan, waardoor de grond en derzelver wortels koel en vochtig zijn, grooter en krachtiger zijn dan in andere positien, mag men wel tot een onderwerp van overweging maken bij het aanleggen van notenmuskaat perken.

De Kruidnagel

Boom staat en draagt te Buitenzorg *niet minder* voordeelig dan de nootenmuskaat-boom; en te regt heeft de Gouverneur der Molukkos zijne verwondering betoond, dat de kruidnagel *even groot is* als die van *Ambon*, terwijl die van *Benkoelen* en *Bourbon* veel *kleiner* en *heter* zijn, welk laatste geene goede eigenschap is.

De voortteeling van den kruidnagel, mits men de vrucht dadelijk na de afvalling plant, is niet moeijelijk, doch de plantjes komen beter voort in beddingen van fijne vette aarde, dan in potten geplant; althans dit ziet men te Buitenzorg.—Alzoo twee boomen door de vruchten van een jaar 800 jonge plantjes hebben voortgebragt, hoe wel vele niet opgekomen zijn, om dat de kruidnagel op den grond gelegen had, meer dan drie dagen na het afvallen, kan men op verscheidene duizende planten van de aanstaande vruchten te Buitenzorg rekenen, daar een boom duizende nagelen draagt, en de hortulanus van den plantentuin ook niet alleenlijk moernagelen tot de voortteeling gekozen heeft.

Er bestaan echter, voor zoo ver ons bekend is, behalve nog op het landgoed Simplicitas van den heer Raad van Indie *Chassé*, te Java geene andere vruchtdragende kruidnagel boomen, zoo dat ontbiedingen uit de Moluccos en van Benkoelen noodzakelijk blijven. Wij zullen daartoe dan ook ter gelegener tijd de noodige voorstellen herhalen. Wij moeten vrezen, dat vele jonge plantjes bij de landbezitters zullen sterven, om dat dezelve zeer teeder zijn, en volstrekt schaduw en eene moeijelijke behandeling vereischen, hetwelk dikwerf verzuimd wordt door den genen, die de noodzakelijkheid daarvan niet bevroedt.

Wij zullen echter geene middelen buiten acht slaan, om de planters te dezen voortelichten. Wij bezitten daartoe eene goede handleiding, door onze leden *Chauvigny de Blot* en *Rudolph*, met den heer Gouverneur der Molukkos ontworpen. De maatregel van de Indische Regering, om de bezending van specerij boomen uit de Molukkos door een of meer planters te doen vergezellen, zal daartoe ook veel kunnen bijdragen.

Wij zullen niet nalaten bekend te maken, dat het Uwer Excellentie's intentie is, om, zoo niet reeds thans, echter, binnen eenige maanden, uitdeelingen van specerij-boomen, aan landeigenaren, uit de kweekerijen te Buitenzorg te doen.—Wij zijn zoo vrij hier op te merken, dat de bevolen afzetting der nooten muscaat en kruidnagel-boomen in den plantentuin ons zeer raadzaam voorkomt, daar deze spoediger vruchten dragen, dan de uit de vrucht gewonnen planten.

Het district *Banjoewangie* heeft voor de cultuur der noten muskaat en kruidnagel-boomen bijzonderlijk onze aandacht tot zich getrokken, daar deszelfs grond en climaat de meeste overeenkomst heeft met die van de Molukkos. Te Banjoewangie bestaat omtrent dezelfde grond en eene overvloedige nacht daauw, welke zoo heilzaam voor genoemde gewassen is.—Waarbij bedenkende, dat Banjoewangie zoo zeer dun bevolkt is en velen door eene vrije specerij-cultuur derwaarts kunnen worden gelokt van Balie en andere eilanden, zoo hebben wij in den tijd besloten een voornaam gedeelte der te verwachten bezendingen voor Banjoewangie af te zonderen, waartoe wij den resident van Soerabaija verzoek gedaan hebben, ingeval de schepen uit de Molukkos al daar, in het voorbij gaan, mogten aankomen.—Wij hopen dat Uwe Excellentie [illegible] dat in het Banjoewangiesche een landbouw etablissement zal worden opgerigt, waardoor een goed en kundig toezigt over de plantagien zal kunnen gehouden worden.

Zijde teelt.

De heer *Dezentje* heeft een net etablissement daarvoor opgerigt; het is dus te verwachten dat hij eenige moeite zal doen voor het opkweeken van den worm en het verhaspelen van de zijde, wanneer de omstandigheden hem zullen toelaten om rust te nemen, en zich daarmede bezig te houden.

Mevrouw de weduwe *Everts* te Samarang maakt ook werk van gemelden tak van nijverheid; de zijde, twintig dik gesponnen, die men, als een bewijs harer pogingen, aan ons gezonden heeft, overtreft de vroeger van Samarang ontvangene monsters. Wij vernemen echter, dat zij hare onderneming, door gebrek aan moerbezien-boomen, niet naar haren wensch heeft kunnen uitbreiden; dan het is ons een genoegen geweest te ontwaren, dat door den ijver der sub-kommissie van Samarang, eenige moerbezien-boomen zijn bijeen gebragt, door het welk, hopen wij, dat bezwaar zal worden uit den weg geruimd. De groote hoeveelheid moerbezien stekken van de beste soort, die wij thans bekomen hebben, zullen in den vervolge ook kunnen bijdragen tot de uitbreiding van de zijde wormen teelt en het bekomen van goede zijde, dat zeer veel afhangt van het voedsel dat de wormen gebruiken. Wij hebben drie honderd stekken ongeveer naar Samarang gezonden.

Men vindt verscheidene duizende goede moerbezien-boomen in den plantentuin en bij sommige landheeren in het Buitenzorgsche [illegible]

De eerste [illegible], die de heer *Diard* laat voortteelen, en welke eene goede zijde opleveren, en tot beschaduwing van boomen en planten, waartoe zij, om dat ze weinig voedsel uit den grond trekken, zeer geschikt zijn; van de andere wordt nog geen voordeel getrokken.

Door dien wij door de Bataviasche Courant onderrigt zijn, dat de zijde-wormen teelt in de *vorstenlanden* eenmaal reeds zeer uitgebreid bestaan heeft, zullen wij de te ontvangen moerbezien-stekken, voornamelijk derwaarts, en ook naar Pekalongang zenden, waar de heer *Antonijsz* zich mede met gemelde teelt onledig houdt en eene talrijke bevolking gevonden wordt.

Om dat vrouwen en kinderen, wier handen voor veel zwaar werk te zwak zijn, zich daarmede kunnen bezig houden, is het van belang om alles aantewenden wat voor de aanmoediging daarvan dienstig kan zijn.

Dezelfde reden pleit ook voor de invoering van het opkweeken van het *Cochenille* insect, waarna de sub-kommissie van landbouw te Pekalongang verlangt. De *Cactus*, waarop het insect zich voedt, bestaat vermoedelijk onder de vele soorten die van dat plantsoen op *Java* gevonden worden. Om de *Cochenille* te maken, kost ook geene moeite, noch vordert dit eenige kunst, daar het bestaat in het dooden der insecten in heet water en het droogen derzelve in de zon.

Het echte soort van het [illegible] niet dan in *Zuid-*

Amerika gevonden, waarom het zeer moeijelijk zal wezen om hetzelve hier over te brengen. Wij zullen echter hierna trachten, daar taartegen, wat de uitvoer betreft, door den nieuwen stand van zaken in *Zuid Amerika*, welligt mindere zwarigheid zal wezen.

Wij zagen uit het maandwerk de Hermes, dat zelfs de teelt van eene *mindere soort* dan het Zuid Amerikaansche Cochenille insect eene der winst gevendste bedrijven zoude uitmaken, zoo dat er van die van het *echte* zeer veel te verwachten is.

Weder terugkomende op de zijde teelt, dienen wij hier nog te berigten het geen ons voor een paar dagen daarover ter kennis is gebragt.

Dat de kapitein chinees van *Samarang*, welke zich thans voor eenen korten tijd te dezer hoofdplaats bevindt, ons bij monde heeft doen te kennen geven, dat hij een etablissement heeft gemaakt voor de zijde wormen teelt, daartoe duizend moerbezien boomen geplant en zoo vele zijde wormen opgekweekt heeft, als daardoor konden gevoed worden. Hij heeft ons vrij goede zijde daarvan vertoond, onder te kennen gave, dat hij nog beter kwaliteit verwachtte te bekomen, nu dat hij voor dien tak van nijverheid kundige chinezen in dienst genomen heeft. Behalve dit goede middel, heeft hij voor de besproeijing der plantagien van moerbezien boomen het chinesche waterrad doen maken, hetwelk in zijn geboorteland daartoe dient. Nu ook zoude zijn voornemen wezen om de onderneming door te zetten en eene groote uitbreiding daaraan te geven, zeggende, (dit zijn zijne eigen woorden) dat de grond van *Java* geschikt is om den moerbezien boom goede bladeren te doen geven, en het zachte climaat voor den worm gunstig is; benevens dat handen voor de opkweeking geschikt om zoo te zeggen geen geld kosten (hij bedoelt vrouwen en kinderen.)

Wij hebben het geluk van *overal op Java* zijde wormen te bezitten, welke *heldere*, *witte* en dus de *beste zijde* opleveren. Dit moet de ondernemers van de teelt zeer aanmoedigen.

De genoemde kapitein chinees is van voornemen om een land te koopen of te huren, daar hij er thans geen bezit. Hij scheen echter den milden geest van het Gouvernement niet opgemerkt te hebben, welke ten aanzien van het tijdelijk bezit of huren van landerijen zoo geheel doorstraalt in de publikatie van Uwe Excellentie tot buiten werking stelling der publikatie van 6 mei 1823.—Wij hebben hem daarvan echter nu doen kennis dragen, ten einde hem des te eerder tot zijn voornemen te brengen.

Wanneer hij een land zal bezitten zouden zijne verdere ondernemingen zich nog bepalen tot het aanleggen van plantagien van den ceijlonschen kaneel-, den notenmuscaat- en kruidnagel boom.

Het groot vermogen en de bekende geest van speculatie van genoemd hoofd doen ons vertrouwen, dat hij zijn geuit plan zal trachten uittevoeren, daar hij van China geboortig, en den gevorderden landbouw van zijn Vaderland, naar het schijnt, wel kennende, kan hij aan dien van Java veel voordeel aanbrengen. Hij bezit ook reeds werktuigen, die in China voor de cultuur gebruikt worden, onder anderen voor het zuiveren van het katoen van de pitten, welke hij voor dit doel zeer prijst.

Wij zullen om alle die redenen van zijn aanwezen alhier gebruik maken, om hem de overtuiging te geven, dat hij op alle bescherming van het Gouvernement voor zijne nuttige inzigten kan staat maken.

Op zijn verzoek, is aan hem voorloopig eene uitdeeling gedaan van zeer goede moerbezien stekken, van kaneel, notenmuskaat en thee planten, benevens van eenige zaden, onder anderen van goede tabak en Bengaalsche katjang soorten.

Wij hopen hem meerdere voorwerpen van dien aard te kunnen verschaffen, doch van vele zullen wij ons niet dadelijk kunnen voorzien, dan uit de kweekerijen van den plantentuin van *Buitenzorg*.

De sub-kommissie van landbouw van *Soerabaija* berigt ons dat eenige particulieren aldaar zich met de zijde-teelt onledig beginnen te houden, en tot aanmoediging daarvan doet zij verzoek om machinerien, die voor het ontwinden van de popjes benoodigd zijn, waaraan wij haar kunnen helpen.

Alvorens het berigt over de zijde-teelt de eindigen, is het ons een groot genoegen, hier nog te mogen ter nederstellen, dat ons geacht medelid *Romswinkel* bezig is om een etablissement voor de zijde-teelt opterigten op zijn landgoed *Matraman*, digt bij deze hoofdplaats, met behulp en onder de directie van den heer *B. C. D. Bouman*, (dezelfde aan welken Uwe Excellentie blijken gegeven heeft om hem tot dat einde aantemoedigen) met welken Zijnedele eene overeenkomst heeft getroffen.

Wij zien met verlangen het oogenblik te gemoet, om Uwe Excellentie de vorderingen te berigten van die belangrijke onderneming, onder het toezigt van den de zijde-teelt zoo zeer kundigen heer *Bouman*, aangemoedigd door voldoende middelen van eenen wezenlijken voorstander van nijverheid en van landbouw.

Wij zijn ook overtuigd, dat Uwe Excellentie geheel bereid is en wenscht om den heer *Romswinkel* moerbezien planten te verschaffen uit den tuin van *Buitenzorg*, tot een voldoende getal voor de groote plantagien daarvan, welke op Zijn Edelens landgoed kunnen aangelegd worden.

Chineesche thee struik.

Deze komt zoo wel voort, dat het allezins raadzaam is, om de teelt derzelve in de verschillende gronden en temperatures van Java te beproeven, hetgeen wij ook gedaan hebben, door uitdeeling eener ontelbare hoeveelheid goede vruchten, voor eenige weken van Japan aangebragt, en welke alle in deze residentie voortkomen; van andere gedeelten kunnen wij dit nog niet wel weten.

De heer *Teisseire* heeft verscheidene duizende vruchten geplant, die goed opkomen.

Men zoude naauwlijks een fleuriger gewas kunnen bedenken, dan de thee struik in de plantagie van den plantentuin van Buitenzorg, waar, sedert een jaar, dezelve uit de pit geplant zijn, een 700 à 800 struiken bestaan, wier bladeren zeer fijn en dun zijn, en dus aan deze hoofdvereischten voldoen. De voorgenomene proeve om den thee er van te maken, waartoe zich twee daarmede bekende chinezen hebben aangeboden, — zal weldra de beslissing geven, over de hoedanigheid van het product. En daartoe is het ook raadzaam de bladeren aantewenden van de struiken die te *Garoet* bestaan, waar het veel kouder dan te Buitenzorg is; want men beweert dat de thee struiken *in de warme streken grove bladeren* krijgen, en dus de mindere kwaliteit van thee opleveren; de goede vette grond van Java schijnt den thee struik echter niet ondienstig.

De thee planten van Buitenzorg hebben door het insect *tjangkriek* (eene soort van krekel) veel geleden. Van 1,000 zijn er slechts 750, welke aan de vernieling van dat diertje ontsnapt zijn, doch die nu groeijen weelderig, en hebben 2 en 3 voet hoogte. Wanneer men het gaatje der gemelde diertjes bij de plant (door welke zij den wortel bekruipen en doen weg kwijnen) eens ontdekt en digt maakt, is het nadeel ligtelijk te verhoeden, en moeite kost dit niet, wanneer men het onkruid bij de struiken wiedt.

Te Garoet hebben de planten ook door den tjangkriek geleden, echter zijn de van Buitenzorg derwaarts gezondene 500 nog meest alle in het leven, en in den fleurigsten staat, en gelijk die in den plantentuin, reeds met vruchten tot de voortplanting voorzien.

Indien de thee cultuur dus raadzaam bevonden wordt, kan de vermenigvuldiging der struik met rassche schreden voortgaan en zoude men weldra de bezendingen van Japan, en van China, hoezeer bijna onkostbaar, niet meer behoeven.

Voor de thee cultuur, vooral wanneer die in de warme streken van Java mogt voldoen, waar de massa der vrij talrijke bevolking van Chinezen verblijft, kan men de hoop op den gunstigsten uitslag voeden, daar het een werk is, waartoe vrouwen en kinderen dienstbaar zijn.

Wij hebben uit de Preanger Regentschappen het volgend berigt, het welk wij vermeenen dat hier wel eene plaats verdient.

De inspecteur der koffij cultuur Fisscher heeft ontdekt dat er eenige chinesche thee struiken in het district *Malambong*, regentschap *Sumadang*, bestaan, voortgeplant uit pitten, door een Chinees uit China medegebragt, en dat de inlanders de bladeren der struik tot thee gebruikten. ZEd. zegt ons, dat Uwe Excellencie zelve de bladeren tot dat einde heeft beproefd en over de hoedanigheid van den thee, hoewel slecht bereid, echter voldaan is geweest. De proeven van den thee, welke ons de heer Fisscher gegeven heeft, zullen wij door deskundigen nader doen beoordeelen.

Mogen wij hier nog noteren, dat wij vernomen hebben, dat dikwerf door chinezen de thee pitten uit China zijn overgebragt, doch dat dezelve niet opgekomen zijn, denkelijk om dat zij niet in aarde zijn overgevoerd, zonder welke voorzorg zij bederven.

Men kan misschien die proef als een bewijs houden, dat de chinezen eenige neiging voor de beoefening der thee cultuur op Java bezitten, en grond en luchtgestel van het eiland daarvoor dienstig achten.

Cacao.

Dit voorwerp van uitgebreide cultuur in Zuid-Amerika, in de West-Indiën, en zelfs op de Philippijnsche eilanden, wil hier wel voortkomen. De cultuur daarvan is ons in eene uitgebreide nota als zeer voordeelig opgegeven. Eenige nadere gevoelens daarover verwachtende, zullen wij, zulks dienstig achtende, daarover, daarna, voorstellen aan Uwe Excellentie aanbieden. Het zij hier voorloopig gezegd, dat het berigt der ijverige sub-kommissien van landbouw te Passaroeang en te Pekalongang te dezen zeer gunstig is, en men in laatstgemelde residentie reeds met aanplantingen begonnen is.

Hoe wel het ons niet bekend is, dat er tot dus verre javasche cacao op de europische markten is gebragt, belooft het product nogtans dat hetzelve zich daar gunstig zal onderscheiden; vermits wij van goederhand gelooven onderrigt te zijn, dat de cacao die te *Manilla* (waar grond en luchtstreek zoo zeer veel overeenkomst met *Java* heeft) geteelt wordt, door de bewoners aldaar, veel hooger betaald wordt dan die van *Guaijaquil*, welke onder de beste soorten in *Europa* gehouden wordt; en vermits men dezelve alhier voor het gebruik zeer goed acht. Ons lid *van den Berg* bezit een groot getal boomen en heeft eene nieuwe aanplant van 500 boomen gedaan.

Het is ons niet minder aangenaam, dat Uwe Exnellentie in dezer dagen bevelen gegeven heeft, om eene cacao plantagie van een duizend tal boomen in den tuin van *Buitenzorg* aanteleggen, om eene groote proef te nemen, die anderen kan aanmoedigen, wanneer dezelve slaagt, waaraan niet wel kan getwijfeld worden, daar eenige cacao boomen in denzelfden tuin zoo fleurig groeijen en rijkelijk vrucht dragen.

(*Het vervolg hierna.*)

Vervolg van ons iets over No. 10 van den Hermes, *voor den jaargang 1827.* (*Zie No. 48 van onze Courant.*)

Wij vinden in no. 10 van den Hermes een vervolg van het *iets over Nederland en Azie*, geteekend *P. van Griethuijzen*, voornamelijk handelende over de *Indigo teelt en Handel in Oost-Indie.* Ook dit stukje, even zoo zeer als de vorige, draagt niet alleen het kenmerk der kunde des schrijvers, maar getuigt ook van zijnen ijver voor de bevordering der belangen van Nederland en Nederlandsch Indie. Sedert 1824 schijnt de heer *van Griethuijzen* reeds werkzaam te zijn geweest in *het onderzoeken, nasporen en opwekken van een tak van handel, die voorheen eene zoo groote bron van bloei en welvaart voor Nederland heeft uitgemaakt, doch naderhand op eene verregaande wijze verwaarloosd is geworden*, en de toevlugt, die hij tot het Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Batavia, door tusschenkomst van den *Ridder de Kirckhof*, M. D. te Antwerpen, nam, om in zijne nasporingen wel te slagen, komt ons niet alleen doelmatig voor, maar doet ons tevens beseffen; dat de heer *van Griethuijzen*, bij overtuiging van den besten weg te hebben ingeslagen, met een groot onge-

duld, het antwoord op zijne vragen verbeidde. De werkzame heer *Blume* had een uitgewerkt verslag beloofd, over den staat der Indigo cultuur op Java, dan volgens den heer *van Griethuijzen* (pag. 43) hebben omstandigheden de uitvoering van deze belofte verhinderd. » Het ongeluk heeft het anders » gewild, zegt de bedoelde schrijver op pag. 43 en 44. De » rampen, die sedert de door het Bataviaasch Genootschap aan » mij geschrevene brieven van Java zijn te beurt gevallen, — » de middelen van bezuiniging, die de tegenwoordige Kommis- » saris Generaal van Nederlandsch Indie heeft vermeend te » moeten invoeren, en waardoor dan ook helaas de zoo ge- » leerde als werkzame en verdienstelijke heer *Blume* van » zijnen voor de welvaart van Indie zoo belangrijken post als » directeur van 's lands plantentuin te Buitenzorg is ontslagen » geworden, hebben tot mijn zeer diep gevoelig en smertelijk » leedwezen, de oorzaken moeten worden, waardoor deze in » den aanvang zoo veel goeds voorspellende pogingen, op » eens den bodem ingeslagen en vernietigd zijn geworden. Het » vertrek van den heer *Blume* van Java, dat op zijn ontslag » is gevolgd geworden, heeft voorzeker oorzaak gegeven, dat » er over dit gewigtig onderwerp geen nader verslag aan » het Bataviaasch Genootschap is ingeleverd, ten minsten ben ik » sedert al dien tijd van eenig nader berigt van het Genootschap » [illegible] ontvangen [illegible] enz." Wij gelooven volgaarne, dat deze teleurstelling grievende voor den heer *van Griethuijzen* geweest is, en houden ons met ZEd. overtuigd, dat de heer *Blume*, waartoe het Genootschap deszelfs toevlugt genomen had, om de gevraagde inlichtingen te bekomen, werkelijk de man was, die in staat was ze volledig te geven. Dan de heer *van Griethuijzen* dwaalt, indien ZEd. denkt dat het vertrek van den heer *Blume*, een *gevolg* is geweest der *middelen van bezuiniging*, die door den tegenwoordigen Kommissaris Generaal over Nederlandsch Indie zijn ingevoerd geworden. — Want de post van directeur van 's lands plantentuin te Buitenzorg is eerst na het vertrek van den heer *Blume* naar Nederland vervallen verklaard, en wel verre, dat de reis van den heer *Blume* naar Holland zulke nadeelige gevolgen voor den *bloei* en *welvaart* van Indie, zoo als de heer *van Griethuizen* schijnt te vrezen, na zich zou slepen, is zij integendeel, zoo wij wel onderrigt zijn, door den ijverigen en werkzamen heer *Blume* alleen ondernomen, om zijne *Botanische* en *natuurkundige* ontdekkingen in het Vaderland door den druk bekend te maken, en is hij dan ook ter bevordering van dit voor de geleerde wereld helaas! zoo lang verwachte doel, door den Kommissaris Generaal op eene wijze uitgerust, die getuigt dat Zijne Excellentie den werkzamen en verdienstelijken ambtenaar ruimschoots in de gelegenheid wilde stellen, om ondernemingen, die der natie tot eer, en het Vaderland tot nut strekken, tot stand te kunnen brengen....... Wij zijn der waarheid dit getuigenis verschuldigd, op dat men in het Vaderland niet wane dat men nuttige in stede van *overtollige* zaken afschaft.

[illegible] levendig belang schijnt te stellen in al hetgeen [illegible] van Java betreft, en te regt de indigo cultuur beschouwt, als een middel om den handel en den voorspoed te verlevendigen, zoo zal het ZEd. zeker aangenaam zijn te vernemen, dat het vertrek van den heer *Blume*, hoe nuttig zijn aanzijn op Java voor de wetenschappen ook moge geweest zijn, en altoos wezen zal, hoegenaamd geen invloed op de ontwikkeling en uitbreiding van dit voorname handels product gehad heeft, maar dat integendeel, de wijze maatregelen, die door den Koning in het werk zijn gesteld, ter bevordering van vrije cultuur, en de zorgvolle bemoeijenissen van den Kommissaris Generaal, om die maatregelen zoo veel mogelijk dadelijk te doen werken, niet alleen het gunstigste vooruitzigt voor handel en landbouw openen, maar reeds werkelijk resultaten te weeg hebben gebragt, die omtrent de doelmatigheid derzelve geen twijfel meer overlaten.

Wij zullen eenige daadzaken bijbrengen, die dit ten vollen zullen doen blijken.

(*Het vervolg hierna.*)

SCHEEPSBERIGTEN.

STRAAT-SUNDA.

Ingezeild.

April 22—Z. Ms. schoener *Circé*, luitenant der 1ste klasse Fokke, koersstellende om de noord.

April 23—schip *Zeemans Hoop*, Kraaij, van Amsterdam 29sten december 1827, naar Batavia, met Zr. Ms. troepen, passagiers: de heer en mevrouw Vermeer, 1 officier en 2 vrouwen. — schip *Arinus Marinus*, J. C. Halm, van Rotterdam, den 6den januari, naar Batavia.

BATAVIA.

Aangekomen.

April 24—brik *Prins van Oranje*, J. J. de Meire, van Soerabaija den 16den april, passagiers: de heer Nicolaas van Meteren Brouwer, notaris en vendumeester.—brik *Zephir*, J. M. F. Flemming, van Antwerpen den 26sten september 1827.

Vertrokken.

April 23—schip *Hapiepa* [illegible], [illegible] Koentjiet, naar Grisee.

April 24—schip *Oeij Sinjo*, [illegible], naar Samarang.—schoener *Rembang*, J. B. Berest, naar Soerabaija.—[illegible] *Blora*, J. A. Laming, naar Timor.—stoom-boot *Van der Capellen*, E. W. E. Lange, naar Samarang, passagiers: de heeren J. Stul en David.—[illegible] schip *Fredrik*, J. Ligge, naar Tamra.

April 25—schoener *Harrits*, Adjie Jaghie, naar Sumanap, passagier: de heer E. C. Stout.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. korvetten *Anna Paulowna*, *Zwaluw*; [illegible] *Bellona*; schepen Cornelis Houtman, Oemar Oesman, Jadul Karim, [illegible] Rachman, Pekalongang, Star, Marquis of Hastings; brikken Charide, Margaretha, Engelsina, Bimhong, Prins van Oranje, Zephir; schoener Helen, [illegible] pen Asia, John, Florencia; brik Oscar. — Chineesche joaken Tiok Anlub, Kim Heakooen, Tjaijsoen, Hokgoain

SAMARANG.

Aangekomen.

April 19—Chineesche brik *Inbien*, Oeij Kaisam, van Rembang.

Vertrokken.

April 19—brik *Johanna Frederika*, F. J. Mente, naar Rembang.

SOERABAIJA.

Aangekomen.

April 17—schip *Bantjar*, P. F. Livingston, van Samarang den 10den april, met Zr. Ms. troepen, passagiers: de heer Van Harpen en familie, de heeren Borgen, Kastelein, luitenant Rafensburg, kadet ter zee Ligtvoet.

Vertrokken.

April 18—schip *Teksben*, The Tjia, naar Makasser.

April 19—brik *Onderneming*, A. N. Martens, naar Banjermassing.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. fregat *Dageraad*; brik *Siwa*; roei-kanonneerboot *No.* 9; kruisboot *No.* 15; schepen Mastora, Louisa, The Fair Armenian, Aurora, Mercurij, Sumanap, Rosalie; brikken Margaretha, Dorothea; schoener Maucco.—Chineesche wankangs Engkiet, Sinkien.

ADVERTENTIËN.

Te Batavia is voor het Gouvernement scheeps ruimte benoodigd, tot den overvoer naar Padang en Benkoelen, van 36 man troepen en 84 bannelingen.

De gadinghebbenden worden verzocht hier voor inteschrijven, en hunne inschrijving billetten aan den ondergeteekenden intezenden voor of op den 1sten mei aanstaande. Het schip zal vervolgens binnen 14 dagen moeten zeilen.

BATAVIA, den 24sten april 1828.

De Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen,
J. C. REIJNST.

—De Resident van Batavia, als daartoe behoorlijk geautoriseerd, maakt bij deze bekend, dat ten zijnen bureele op Weltevrede, eene inschrijving is geopend voor de leverantie van:

5 stellen nieuwe wagentuigen van zessen.
17 dito dito, van vieren.
25 kartuigen, en
[illegible] post-karren
[illegible] Buitenzorg.

De gegadigden worden uitgenoodigd om hunne inschrijvings billetten, voor of op den 10den mei aanstaande intezenden, als wanneer dezelve, des morgens precies te 9 ure, in hunne tegenwoordigheid zullen worden geopend, en tot de publieke uitbesteding zal worden overgegaan.

BATAVIA, den 26sten april 1828.

De Resident voornoemd,
DESIER.

—De Resident van Kadoe, als daartoe behoorlijk geautoriseerd, maakt bij deze bekend, dat, op den 6den mei aanstaande, alhier op de Passeerbaan, voor de woning van den Regent, zal worden gehouden eene vee- en paardenmarkt, overeenkomstig de deswege gemaakte bepalingen, bij besluit van Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal van den 26sten februari no. 30, alsmede dat op dien zelfden dag en de twee daarop volgende dagen, op dezelfde plaats, zullen worden toegelaten alle zoodanige kooplieden als zouden verlangen hunne koopmanschappen ter markt te brengen; wordende mitsdien ieder en een iegelijk uitgenoodigd, die daarbij belang zoude kunnen hebben, om deze algemeene jaar-markt bijtewonen; zullende men ten kantore alhier de noodige informatien kunnen bekomen, zoo omtrent de plaatsen voor de paarden en het vee bestemd, als omtrent die, waar de kramen kunnen worden [illegible].

MAGELANG, den 16den april 1828.

De Resident voornoemd,
F. G. VALCK.

—Ingevolge de bestaande bepalingen, daargesteld bij Resolutie van Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal, d. d. 10 mei 1827 no. 22, aangaande de publieke uitbestedingen en naar aanleiding van deswege ontvangen aanschrijving van den Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen, bij deszelfs missive van den 15den april ll. no. 1792, wordt bij deze door mij Resident van Pekalongang bekend gemaakt, dat alhier eene inschrijving geopend is tot eene leverantie van 50 koijangs of 122,500 ponden Rijst, te leveren op de plaats waar die geconsumeerd moet worden; zullende dienaangaande de noodige informatien alhier te verkrijgen zijn, en worden de gegadigden mitsdien uitgenoodigd daartoe zich bij gesloten billetten van inschrijving te vervoegen ten residentie kantore ter dezer plaatse, van en met den 21sten tot en [illegible]

(*Zie verder het bijvoegsel.*)

Bijvoegsel der Javasche Courant.

ZATURDAG, den 26sten April 1828.

[illegible]t den 30sten dezer maand, op welken dag de definiti[illegible] toewijzing zal geschieden.

De Resident voornoemd,
O. C. HOLMBERG DE BECKFELT.

PEKALONGANG, *den 18den april 1828.*

De Resident van Tagal brengt bij deze ter kennis [illegible]n een iegelijk, dat ten zijnen kantore eene inschrijving [illegible] geopend, voor de uitbesteding van het gewoon on[illegible]erhoud van het residentie-huis te Tagal. Die gading [illegible]aken kunnen hunne inschrijvings billetten van heden, [illegible] en met den 30sten dezer, op de secretarie dezer [illegible]sidentie [illegible], als op welken dag de inschrijving ge[illegible] en de billetten geopend zullen worden; het be[illegible]ek en conditien van deze uitbesteding zullen van he[illegible]n af aan op het residentie bureau ter lezing liggen.

TAGAL, *De Resident voornoemd,*
[illegible]n 18den april 1828. VAN DE POEL.

De waarnemend Resident van Rembang, als daartoe [illegible]hoorlijk geautoriseerd, maakt bij deze bekend, dat van [illegible]den af door hem eene inschrijving is geopend, tot het [illegible]veren van tachtig koijangs rijst, ten dienste dier resi[illegible]entie; de gegadigden worden dien ten gevolge ver[illegible]ocht, hunne inschrijvings billetten ter secretarie der re[illegible]identie, voor of tegen ultimo mei aanstaande, te willen [illegible]nzenden.

REMBANG, *De waarnd. Resident voornd.*
[illegible]en 19den april 1828. J. B. DE SALIS.

VASTGESTELDE PRIJZEN.

	BATAVIA.		SEMARANG.		SOERABAIJA.	
	guld.	*cents.*	*guld.*	*cents.*	*guld.*	*cents.*
Tarwen brood de [illegible].	„	25	„	30	„	33½
Varkens-vleesch het. katje.	„	26½	„	50	„	32
Ossen-vleesch het. pond. . .	„	20	„	16	„	16

MARKTPRIJZEN.

	[illegible]		[illegible]		[illegible]	
	guld.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Klapper-olie per takker of 33 bottels.	9	50	16	50	5	„
Katjang-olie dito dito. . .	8	„	11	55	5	„
Djempel-olie per pikel. . .	„	„	21	„	22	„
Rijst per koijang. . . .	110 à 120	„	110	„	90 à 100	„
Idem per gantang. . . .	„	50	„	28	„	22
Brandhout de vadem van 18 voeten op 6	10	„	12	„	16	„

EDICTALE CITATIEN.

Alzoo de Raad van Justitie te Samarang, op het daer[illegible]ge door den Fiskaal bij denzelven Raad R. O. gedaan verzoek, tegen de nonkomparanten [illegible] verleend het tweede defaut en ten [illegible] den Fiskaal R. O. welmeld geadmitteerd tot het doen eener derde citatie bij edicto *ad valvas curiæ*, tegen woensdag den 21sten [illegible] eerstkomende, op en tegen allen en een iegelijk, die eenigen eigendom, actie of pretentie vermeenen te hebben op eene hoeveelheid van zes katjes en zes tail[illegible] [illegible], ter waarde van twee honderd negen en [illegible] en een halven guldens, welke op den 21sten october 1827, ten huize van chinees *Lo Hoeydjan* of *Liandjan*, te Klatten, gevonden en aangehouden en waarvan de eigenaars onbekend zijn.

Zoo is het, dat ik ondergeteekende eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij den Raad van Justitie voornoemd, bij deze voor de derde maal dagvaard allen en een iegelijk, welke eenig regt, actie of pretentie vermeenen te hebben op gemeld [illegible], voortgesproten uit de overgifte van de hierboven vermelde amfioen, om op woensdag den 21sten mei 1828, des morgens te half acht ure precies, in persoon dan wel door gemagtigden, ter openbare rolle van gemelden Raad te compareren, ten einde het tweede defaut te purgeren, en als nog te hooren refereren aan den ter rolle van den 27sten februari ingediende eisch en stukken, voorts te procederen als naar regten, sub pœne dat aan de non-comparanten een eeuwig stilzwijgen zal worden opgelegd, en dat voor het profijt van dien of bij gebreke van eene deugdelijk bevondene pretentie de meergemelde som zal worden verklaard aan den lande te zijn vervallen.

Aldus gedaan, gepubliceerd en geaffiRcheerd, na voorgaanden klokslag, van de puije van het raadhuis te Samarang, den 16den april 1828.

De eerste deurw. en gezw. expl. voornd.
A. PIJL.

—Alzoo de Raad van Justitie te Batavia, aan den prokureur *Albert Willem Nicolaas van Gent*, voor en van wege de desolate boedelkamer der onchristenen, als administrerende de insolvente boedels van wijlen de chinezen *Ouw Goanliong* en *The Kayko*, heeft verleend appointement van edictale citatie *ad valvas curiæ*, tegen alle [illegible] regt, actie of pretentie op die boedels vermeenen te hebben;

Zoo is het, dat ik *Leendert Jacob Jeekel*, deurwaarder en gezworen exploiteur bij gemelden raad, bij deze voor de eerste maal dagvaard alle bekenden en onbekenden, die eenig regt, actie of pretentie op de voorschreven nalatenschappen vermeenen te hebben, om op donderdag den 29sten mei 1828, des morgens te half acht ure precies, ter rolle van gemelden raad te compareren, dan wel gemagtigden te zenden, ten einde te zien dienen van eisch en voorts te hooren concluderen tot het institueren van hun regt, hunne actie of pretentie, sub poene dat aan de non-comparanten zal worden opgelegd een eeuwig silentium.

Aldus gepubliceerd en geaffiRcheerd, na voorgaanden klokslag, van de puije van het stadhuis te Batavia, den 17den april 1828.

De deurw. en gez. exp. bij den raad van just. voord.
L. J. JEEKEL.

—Alzoo het Hoog Geregtshof over Nederlandsch Indië, aan den advokaat Mr. *J. Ruardi Tresling*, agerende voor en van wege de weeskamer te Batavia, voor en namens de weeskamer te Soerabaija, in hoedanigheid als administrerende den insolventen boedel van wijlen *C. J. A.* [illegible]

[illegible] waarder en gezworen exploiteur bij gemeld hoog geregtshof, bij deze voor de eerste maal dagvaard alle bekenden en onbekenden, die eenig regt, actie of pretentie op voornoemden boedel vermeenen te hebben, om op woensdag den 4den juni aanstaande, ter rolle van gemeld hof te compareren, des morgens te 8 ure, en te aanhooren zoodanigen eisch en conclusie als de impetrant voornoemd zal willen doen en nemen.

Aldus gepubliceerd en geaffiRcheerd, na voorgaanden klokslag, van de puije van het raadhuis alhier, den 23sten april 1828.

De waarnemend deurwaarder voornd.
H. F. SCHOUTEN.

VENDU-DEPARTEMENT.

Op dingsdag den 29sten april 1828.

Voor de woning van den Generaal *van [illegible]* [illegible] nog onverkochte [illegible] ke[illegible] [illegible] terstand.

Op woensdag den 30sten april 1828.

Voor de toko van de heeren *Ferwerda* en *Co.*, van juweelen, goud- en zilverwerken, glaswerk, schilderijen, Havanna cigaren, pleeten hang- en muurstolpen, fraai Brusselsch kap- en tuig-leder, gallons en epauletten, madera, fijne roode wijn, jenever op flessen, en eene extra fraaije hokka, geheel compleet; voorts, voor rekening van de belanghebbenden, de navolgende lijfeigenen, als: *Diepa*, huismeid, met hare 4 zonen, *Janjan*, oud 17 jaren; *Wanno*, oud 15 jaren; *Mideen*, oud 12 jaren; *Bie*, *Moetiara*, waschersin en strijkster, met haar kind *Soleman*, mannelijk oud 1½ jaar; *Rassie*, huismeid; *Blodok*, huisjongen, oud 14 jaren.

Op donderdag den 1sten mei 1828.

Voor het gewezen negotiehuis van *Thompson*, *Roberts* en *Co.*, op de Tijgersgracht, van eene partij circa 500 manden gambier, [illegible] diverse lijwaden, en andere goederen [illegible]

Op vrijdag den 2den mei 1828.

Voor het negotiehuis van *Thornton*, op de Voorree, van wagen-tuigen, chitsen, lijwaden, zakdoeken, heele en halve kousen, gemaakte hemden, messen en vorken, hang en deursloten, bendij beslag, tafel- en theeserviezen, borden, astralelampen, schrijflessenaars, glas- en ijzerwerken en andere goederen.

En precies te 11 ure.

Bij wege van executie, de vijf vastigheden, breeder omschreven in de couranten no. 46, 47 en 49, toebehoorende aan *Klaas Heijnis.*

VERKOOP VAN GOEDEREN.

Amandelen, bij *van Dusten.*

—Den 5den mei aanstaande, ter [illegible] plaats waarop dien [illegible] worden de [illegible] op [illegible] liggende brik NOOITGEDACHT, met dies inventaris, nadere informatie dienaangaande is te erlangen bij HIPP en Co.

SAMARANG, *den 18den april 1828.*

—Specerijen, bij heele en halve ponden, bij
WATTENDORFF, HIPP EN ZIMMERMAN.

—*A. Michiels* presenteert te koop eene Amerikaansche fraaije koets; een dito vis à vis; eene Engelsche barouchette; eene dito Brusselsche.

—Per de brik ZEPHIR, kapt. *Flemming*, is aangebragt: edammer en goudsche kazen, boter, hammen, jenever, stoelen, enz. bij
WATTENDORFF, HIPP EN ZIMMERMAN.

—Te koop, het zeer schoon gelegen en bijzonder wel ingerigt woonhuis, voorzien van alle mogelijke gemakken, genaamd Daalzigt, staande even boven Tanabang, benevens het land daartoe behoorende, te bevragen bij
WATTENDORFF.

—Bij de gebroeders *Beijnon* zijn te bekomen beste Manilla cigaren.

[illegible]

Heden beviel voorspoedig van eene dochter, de geliefde echtgenoot van A. CARON.

SAMARANG, *den 20den april 1828.*

STERFGEVALLEN.

De [illegible] heeft mij getroffen, daar het den [illegible] behaagd heeft [illegible] mijne dierbare echtgenoot, *Regina Antoinetta Warnke*, met wien ik nog geen twee jaren genoegelijk vereenigd was, in den ouderdom van 25 jaren, door den dood van mijne zijde weg te rukken. Zij verloste van een welgeschapen [illegible] de gevolgen waren buitengewoon, en deze [illegible] heid, niet kunnende wederstaan, [illegible] aan haar, [illegible] is groot, en ik alleen [illegible] kinderen, welke [illegible] gevoelen het voor[illegible] het vast vertrouwen dat zij in eene betere wereld is overgegaan, en de menschlievende hulp, mij reeds verleend, [illegible] diep gewond hart eenige verligting.

Ik houde mij verzekerd dat allen, die haar gekend hebben, ook zonder rouwbeklag, eenig deel in mijne smart stellen nemen.
J. H. DICKELMAN.

PROBOLINGGO, [illegible]

NAGELATEN BOEDELS.

Degenen, welke vermeenen eenige vordering te hebben aan wijlen de echtgenoot van den ondergeteekende *Anna Maria* [illegible], gelieven zich te melden, binnen den tijd van zes weken, aan den testamentairen executeur.
Kwartiermeester
SOERABAIJA, JANSSEN, *2de bat.*

—Alle degenen, iets te pretenderen hebben of verschuldigd zijn aan den boedel van wijlen den 2den luitenant bij de [illegible] afdeeling nationale infanterie *Albertus Bartholomeus Iakerda*, gelieven daarvan opgave te doen binnen den tijd van zes weken, aan de testamentaire executrice en erfgename

SAMARANG, *den 10den april 1828.* C. DELLING, wed. *Pijl.*

—Allen die iets verschuldigd zijn aan, of te vorderen hebben van wijlen den weledelgestrengen heer majoor *L. le Clercq*, gelieven daarvan aangifte te doen, binnen zes weken, aan den ondergeteekenden testamentairen executeur.
J. W. H. SMISSAERT.

MAGELANG, *14 april 1828.*

VERTREKKENDE PERSONEN.

Crediteuren van den heer *D. H. ten Kate van Lee*, welke voornemens is eerlang Java te verlaten, worden verzocht hunne pretentien optegeven aan Mr. *J. Ruard Tresling.*

—[illegible]

—*Johannes Zacharias Smitt* vertrekt naar Nederland.

VERTREKKENDE SCHEPEN.

De stoom-boot VAN DER CAPELLEN zal geregeld vertrekken, als volgt:

Van Batavia naar Samarang:
Op Zaturdag den 3den mei.
Dingsdag den 13den mei. } *des morgens te 7 ure.*
Zaturdag den 31sten mei.

Van Batavia naar Soerabaija via Samarang:
Op dingsdag den 13den mei.

Van Samarang naar Batavia:
Op donderdag den 8sten mei.
Maandag den 26sten mei. } *des middags te 6 ure.*
Donderdag den 5den juni.

Op de reizen naar en van Samarang zal dezelve Tagal aandoen en aldaar alleen voor passagiers slechts *een uur* vertoeven.

Passage in de cajuit met tafel:
Van Batavia naar Tagal en Samarang . . . f 120.
Van Samarang naar Tagal . . . . 80.
[illegible] Soerabaija . . . . 120.
[illegible] . . . . 200.

Ieder passagier kan een bediende franco vracht mede nemen, voor ieder een daarenboven f 10.
Passage op dek, zonder tafel f 20.
Vracht van zilver geld, ½ pCt.
Dito van koper dito, 1 dito.
Dito van goederen, even als met andere vaartuigen.

THOMPSON, ROBERTS en Co.

BATAVIA, *den 24sten april 1828.*

The Steam-Boat VAN DER CAPELLEN will be dispatched regularly, as follows:

From Batavia to Samarang
On Saturday 3d May.
Tuesday 13th ditto. } at 7 A.M.
Saturday 31st ditto.

From Batavia to Sourabaya, calling at Samarang
On Tuesday 13th May.

From Samarang to Batavia.
On Thursday 8th May.
Monday 26th ditto. } at 6 P.M.
Thursday 5th June.

On her Passage to and from Samarang, she will touch at Tagal, remain an hour for Passengers only and proceed.

Cabin Passage including Provisions.
From Batavia to Tagal and Samarang . . f 120.
[illegible] . . . . . 80.
Ditto [illegible] . . . . . 120.
Batavia to Sourabaya . . . . . 200.

Each Passenger allowed one servant, and to pay f 10 for every one additional.
Deck Passengers, without Provisions, f 20.
Freight on Silver money . . . . ½ pCt.
on Copper ditto . . . . . 1 pCt.
on Goods at the same rate as on other vessels.

THOMPSON, ROBERTS en CO.

BATAVIA, *24th April 1828.*

VERSCHILLENDE BEKENDMAKINGEN.

Te huur, het huis van den heer *Kilian*, [illegible] Weltevrede; te bevragen bij PETSCH.

TE BATAVIA TER LANDS DRUKKERIJ.